

Gea Norvegica Geopark

Gea Norvegica Geopark

Skien

kommune

www.geoparken.no

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Gea Norvegica
UNESCO
Global Geopark

En geologisk «treriksøys»

Skien by ligger omtrent midt i Gea Norvegica UNESCO Global Geopark, og kommunen er den største i Geoparken. I Skien møtes de tre geologiske hovedtrekkene som utgjør Gea Norvegica, derfor omtaler vi gjerne kommunen som Geoparkens «treriksøys»!

Å ferdes i gruva kan være farlig og skjer på eget ansvar.

Vest i kommunen ligger grunnfjellet, de eldste delene av den geologiske historien. Her danner disse gamle bergartene karakteristiske kollelandskap, noe som gir flotte turområder – som de vi finner rundt Gulset, like vest for Skien by. Grunnfjellet i vest rommer også ressurser og en spennende bergverkhistorie. Herfra ble det hentet ut jernmalm til Fossum jernverk. Glasergruva, nordvest for Skien by, er en av de eldste jerngruvene i Norge, i drift fra 1543 til 1876.

Sentralt i kommunen finner man gamle kalk- og skiferbergarter som en smalnende stripe langs Skienselva og opp til Svanstulområdet i nord. I de bratte fjellsidene fra Borgestad til Fossum ser vi rett inn i lagene som for 440–480 millioner år siden var havbunn. På Kapitelberget ved Skien by ligger den gamle kirkeruinen fra middelalderen på en kolle dannet av et korallrev fra silurtiden, ca. 440 millioner år gammelt. Kirken er også bygget av den fossilrike bergarten. Området er fredet, det er ikke lov å hakke ut fossiler her!

Til høyre: Skiens rike grus- og sandforekomster, som her fra Fjærekilen, var en gang mektige deltaer, dannet av breelver under siste istid.

Under: Børsesjø. Naturvernområdet i Gjerpensdalen er et viktig «matfat» og hekkeområde for en rekke fugler.

Foto: B.H. Sætersmoen

Øst i kommunen finner man de yngste bergartene i Geoparken, syenitter og larvikitter, dannet for rundt 290 millioner år siden. De utgjør Mofjella i øst og videre nordover i kommunen. Opp mot Siljan og Jarseng finner vi også basalter, gamle lavaer, av omtrent samme alder. Fra Vealøs kan man nyte utsikten over store deler av Geoparken – helt ut til kysten. Ved Børsesjø og opp mot Kikut krysser man grensen til Oslofeltets basalter, og på veien kan man skue opp på den bare syenitten på Lille Skrehelle.

Rike ressurser i form av store sand- og grusforekomster på Nenset og Geiteryggen, sørvest for Skien sentrum, kom til under og etter siste istid. Kommunen har også svært gode landbruksområder. Dette er også et resultat av både næringsrike bergarter og unge, marine leirer avsatt i et fjordsystem som utviklet seg etter at isen omsider trakk seg tilbake for 11 700 år siden. Ved Århus gård, nord for Skien sentrum, kan du lære mer om det frodige jordsmonnet og Skiens spennende jernalderhistorie.

Dette bør du også få med deg i Skien...

Ibsens Venstøp – Henrik Ibsens hjem i unge år. Gården ligger på et høydedrag av kalkstein, og her er fritt utsyn mot grunnfjellet i vest og mot vulkanske bergarter i øst. Gården er del av Telemark Museum. (www.telemarkmuseum.no)

Mikaelshula – dels naturlig og dels menneskeskapt, i bergveggen ved Norsjø, er et fredet kulturminne! Hula er tilgjengelig både fra vann- og landsiden. Følg merket sti fra P-plass nord for Pollen ved Skotfoss. NB! Stien er bratt og ulendt, både ovenfra og nedenfra.

Helleristningene på Fossum – helleristningsfelt fra bronsealderen. Flere titalls helleristningsfelt er funnet i Gjerpensdalen – i tillegg til det store antallet så finnes her også en usedvanlig rikdom på motiver. Ved Fossum er et stort felt tilrettelagt for besøk. Følg skilt til P-plass fra Fossumvegen.

Jernaldergård Århus – kopi av tun fra jernalderen på Århus gård, med bl.a. langhus, smie, et halvt vikingskip, alt bygget i gammel håndverkstradisjon. Jernaldergården gjenspeiler den eldre delen av Skiens rike kulturhistorie. Her finnes også en samling bergarter som viser Skiens geologiske historie.

*Tar du et flott bilde, så del det gjerne på **#geanorvegica***

Gea Norvegica UNESCO Global Geopark ligger i Vestfold og Telemark fylke og omfatter kommunene Kragerø, Bamble, Porsgrunn, Skien, Nome, Siljan og Larvik. Dette området har en mangfoldig, spennende og spesiell geologisk historie som Geoparken formidler på ulike lokaliteter. Området har også lang og rik natur-, kultur- og industrihistorie.

UNESCO Globale Geoparker er UNESCOs tredje «site-designation» og formidler kunnskap om sammenhengene mellom natur og kultur.

Lik oss på facebook
www.facebook.com/Geanor

Kontakt oss på:
post@geanor.no

Besøk oss: Porselensfabrikken, **Porselensveien 6A, 3920 Porsgrunn**

© Gea Norvegica Geopark 2020

Foto er ved Geoparken om ikke annet er nevnt

Les mer om Skien kommune i Geoparken på www.geoparken.no